

- MARUŠIČ, Branko. 1998. *Nova meja na Goriškem*. Acta Histriae VI. Prispevki z mednarodne konference Pariška mirovna pogodba, nova jugoslovansko-italijanska meja in priključitev Primorske Sloveniji. Zgodovinsko društvo za južno Primorsko – Koper. 271–284.
- NUSDORFER Vuksanović, Metka. 2002. *Ko so na Solkanskem polju še orali*. Zbornik Pokrajinskega arhiva Nova Gorica. Ob 30. letnici ustanovitve, 219–244. Nova Gorica: Pokrajinski arhiv Nova Gorica.
- RAVNIKAR, Edvard. *Nova Gorica po 35 letih*. Arhitektov bilten 68/69, leto 1983, 3–6.
- RODMAN, C., Margaret. 2003. Empowering Place: Multilocality and Multivocality; Setha M. Low & Denise Lawrence-Zúñiga (ur.): *The Anthropology of Space and Place. Locating Culture*. Malden, MA, Oxford, Carlton, Berlin : Blackwell Pu, 204–223.
- ROSA, Jurij. 1988. *Zgradili bomo Novo Gorico. Razstava dokumentov o pripravah in začetnih delih izgradnje Nove Gorice v letih 1947 in 1948*. Nova Gorica: Pokrajinski arhiv v Novi Gorici.
- UKMAR, Dragica. 1993. *Začetki gradnje Nove Gorice*. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino, 41(2), 18–37.
- VRIŠER, Igor. *Nastanek in razvoj Nove Gorice* (Geografija nastajajočega mesta, Geografski vestnik, časopis za geografijo in sorodne vede, XXXI (1959), 45–78.
- ZUPANC, Ciril. 1967. *Pred dvajsetimi leti so se začele priprave za gradnjo Nove Gorice*. Goriška srečanja 1967/2(7), 43–46.

ČASOPISI

- Nova Gorica* (1947–1950)
Primorski dnevnik (1947–1951)

ARHIVSKI VIRI

- Uradni list FLRJ 28/47.
 Pokrajinski arhiv Nova Gorica, OLO GORICA, 1951-1956, Odlok o razlastitvi, fasc. 542.
 Pokrajinski arhiv Nova Gorica, Skupščina občine Nova Gorica – občina Nova Gorica, zapisniki sej, t. e. 26.
 PANG, OLO GORICA, 1951-1956, Odloki o razlastitvi, fasc. 542, Odločba o razlastitvi, Solkan.
 PANG, OLO GORICA, 1951-1956, Odlok o razlastitvi, fasc. 542, Sezname spisov
 Pokrajinski arhiv Nova Gorica, Zbirka Gradnja Nove Gorice, t. e. 1.
 Pokrajinski arhiv Nova Gorica, leto 1947, Spisi NJ od 1–136, Razni podatki.
 Pokrajinski arhiv Nova Gorica, Skrbstvena knjiga za posestvo SK 1950/1951.
 Pokrajinski arhiv Nova Gorica, Leto 1960, Poročila o nacionalizaciji SLP – OBLO, fasc. 1085.
 Pokrajinski arhiv Nova Gorica, OLO Gorica leto 1948, šifra spisi od št. 1–1500, Karakteristike nakupovalcev zemlje pred priključitvijo.

FILMSKO GRADIVO

- Mesto na travniku. Video esej o Novi Gorici*. Režija: Anja Medved, Nadja Velušček, Zavod Kinoatelje (SLO), Kinoatelje (I), 2004.

Špela Ledinek Lozej

PREMENE ODNOSA DO OSTALINE STANOVANJSKE KULTURE PRIMER VIPAVSKEGA OGNJIŠČA¹

Ob raziskovanju stanovanjske kulture v Vipavski dolini sem naletela na veliko domačijo Božičevih v Podragi. Današnji lastnik Gašper Božič, ki živi v Novi Gorici in mu domačija služi kot občasno bivališče, mi je poleti 2004 prijazno razkazal celoten stanovanjsko-gospodarski kompleks okoli zaprtega dvorišča, me seznanil z vzroki in procesom prenove v sedemdesetih letih, pokazal fotografije posameznih arhitekturnih elementov in sestavin notranje opreme izpred prenove ter pomagal pri rekonstrukciji nekdanjega stanja domačije. Moje zanimanje je zbudila slika odprtega kamnitega ognjišča, ob katerem kuha informatorjeva prateta Lojzka Božič (1898–1976), zadnja prebivalka domačije. Fotografijo je v sedemdesetih letih posnela agencija Export projekt za koledar, ponovno je bila objavljena leta 1995 na naslovnici četrte številke revije *Ognjišče*.

Gre za veliko vipavsko odprto ognjišče iz klesanih kamnitih blokov s profiliranimi robniki ognjiščnega okvira, široko in dolgo približno 2 m in visoko okoli 60 cm. Prednja stranica je ločno izsekana, lok zaključuje sklepnik. Z ločno odprtino je bila olajšana dostopnost do ognjišča in pridobljen prostor za kurjavo [prim. Šarf 1963–1964: 366]. Ognjišče je zavzemalo dobršen del kuhinje, dostopno je bilo s treh strani, z zadnjo stranico pa je bilo prislonjeno na zunanjo steno. Z lesom obloženo polico v vdolbeni okenski niši nad ognjiščem so uporabljali za sedenje na ognjišču. Napa je segala preko polovice kuhinjskega prostora. Na eni strani prostranega ognjišča je bilo kamnito korito za vodo² in stopničke, ki so vodile na ognjišče, v vogalu na drugi strani ognjišča pa krušna peč in manjša lesena mizica za pripravo jedi. Ognjišču nasproti, pod dvoriščnim oknom je stala miza. Kuhinja je bila sestavni del stanovanjskega dela velike domačije okoli zaprtega dvorišča, dostopnega preko dveh *kalon*,³ portalov s koničastima arhitravoma.⁴ Glavni vhod v stanovanjski del, v vežo, je bil z dvoriščne strani in poudarjen s kamnitim okvirjem in trikotno preklado z letnico 1881. Iz veže sta bili dostopni kuhinja in *izba*, tetina spalnica, notranje lesene stopnice pa so iz veže vodile v zgornje nadstropje, v spalnice⁵ in na *gank*.⁶ Poleg stanovanjskega dela so bila okoli dvorišča nanizana še gospodarska poslopja: Pod isto streho kot stanovanjski del sta bila *klanica* z *gankom* in kaščo v nadstropju ter *magazin*, prostor za zbiranje mleka. Samostojno pa so stali: klet s kaščo v nadstropju in senikom v podstrešju,⁷ *štala*⁸ s senikom in z na lesenem stebru slonečim

¹ Za pregled pričujočega teksta in pomoč pri jasnosti izražanja se toplo zahvaljujem upokojeni sodelavki Slovenskega etnografskega muzeja, gospe Fanči Šarf.

² Voda je bila v hišo speljana leta 1968, pred tem je bila poleg korita najverjetneje še klop za odlaganje posode oziroma veder z vodo.

³ V kurzivi so poleg dobesednih citatov informatorjev in literature znotraj navednic zapisani narečni izrazi in izrazi informatorjev, ki se pomensko razlikujejo oziroma jih ni v knjižnem besedišču. Razloženi so ob prvem zapisu.

⁴ Prvi portal, ki je vodil na dvorišče skozi *klanico* (nadkrit odprt prostor, ki prehaja v *borjač*, zaprto dvorišče), je bil v času prenove v 70. letih zazidan; drugi portal z letnico 1820, ki je vodil naravnost na *borjač*, pa je bil podrt, da je bil omogočen dostop gradbenim delovnim strojem za rušitev gospodarskih poslopij. Z gradbenim materialom, ki so ga pridobili z rušitvijo, so zasuli k Božičevi domačiji pripadajočo klet na drugi strani potoka, katero je Gašper Božič z darilno pogodbo z dne 23. 10. 1986 podaril krajevni skupnosti Podraga za potrebe avtobusne postaje. Taista krajevna skupnost danes preprečuje rekonstrukcije *kalone*, češ da bi le ta ovirala promet.

⁵ Spalnice so bile prehodne; ohranilo se je bogato pohištvo ene izmed spalnic.

⁶ Dolg lesen balkon, ki je potekal vzdolž gospodarskega dela poslopja in s katerega so bili dostopni prostori za shranjevanje v nadstropju (*kašča* nad *klanico*).

⁷ K Božičevi domačiji je sodila še klet na drugi strani potoka, ki jo je Gašper Božič leta 1986 podaril krajevni skupnosti za ureditev avtobusne postaje, prim. opombo št. 4.

nadstreškom, svinjak, kurnik, vodnjak in stranišče. O starosti domačije pričajo posamezni arhitekturni členi z vklesanimi letnicami.⁹ V 19. stoletju je bila Božičeva domačija ena najbogatejših v vasi.¹⁰ Po prvi svetovni vojni¹¹ pa je pričela propadati: za časa Italije so Božičevi spricho visokih davkov prodali pol premoženja. Po drugi svetovni vojni so del posestva sprva pridružili zadruzi, kasneje sta se teti težka preživljali s prodajo sena.¹² Razpad bogate kmetije je Lojzka Božič prenašala težko. »Nič ni pustila spremenit, nič popraviti, nerada je prodajala zemljo.« [Božič, 22. 7. 2004]

Gašper Božič je domačijo podedoval po pratetini smrti leta 1976.¹³ Ker stanovanjski del razen v kuhinji ni imel urejene vodovodne napeljave ne kanalizacije in ne električne napeljave, predvsem pa po nasvetu arhitekta, se je v 80. letih odločil za celostno prenovo. Takratni pogoj občinske gradbene pisarne je bil le, da del, ki gleda na cesto, ostane nespremenjen. Po nasvetu arhitekta je podrl vhodno *kalono*, da je bil na dvorišče omogočen dostop gradbenim strojem, ki so porušili odvečna gospodarska poslopja, popravil je del strehe, v *magazinu* je uredil garažo, zazidal je portal, ki je vodil na dvorišče preko *klanice*, uredil sanitarije in večje stopnišče v zgornje nadstropje, povezal poprej prehodne spalnice s hodnikom, lesen *ganek* je spremenil v betonskega, novo kuhinjo je uredil v nekdanji spalnici v pritličju, iz stare kuhinje pa je odstranil ognjišče in jo preuredil v dnevno sobo s kaminom. Pohištvo, klesane kamnite stopnice, okenske okvirje, kuhinjsko in drugo opremo je razdal prijateljem, znancem in zainteresiranim. Ko danes razmišlja o tako zastavljeni prenovi meni, »da bi sedaj prenovil drugače. Če bi se danes zgodilo, bi veliko obranil v tistem stilu, ki je bil včasih.« [Božič, 22. 07. 2004]¹⁴

Do nedavnega so kosi razdrtega ognjišča skupaj s *skrlami*, s katerimi je bila tlakovana kuhinja, in razdrto vhodno *kalono* ležali na dvorišču, oktobra 2006 pa je bil klesan kamnit ognjiščni obod odpeljan na turistično kmetijo v Trenti.¹⁵ Rekonstruirano ognjišče bo tam nameščeno v kot kletnega *klubskega* prostora v nekdanjem gospodarskem poslopiju, preurejenem v apartmaje in konferenčno dvorano.

O čem bo pripovedovalo vipavsko ognjišče v Zadnji Trenti? Odvisno od načina predstavitve obiskovalcem; dvomim pa, da bo predstavljeno kot ognjišče bogate vipavske kmetije iz druge polovice 19. stoletja in potemtakem kot oblikovno različno od sočasnih trentarskih ognjišč. Trentarska ognjišča iz druge polovice 19. stoletja, ki jih je leta 1952 v Trenti še uspela dokumentirati Fanči Šarf v okviru Orlovih terenskih ekip Slovenskega etnografskega muzeja, so bila, kot piše v prispevku »Vrste ognjišč na Slovenskem«, nizka, celo

⁸ Na Vipavskem se izraz *štala* rabi za poimenovanje hleva za govejo živino, z izrazom *hlev* pa se označuje svinjak, prim. tudi terenske zapiske Fanči Šarf o vipavskem stavbarstvu in stanovanjski kulturi (Dokumentacija SEM, Teren 15, Vipava, tek. št. 5 in 6).

⁹ Na fotografiji preklade danes podrte Božičeve *kalone* vidimo poleg vklesanega napisa imena takratnega lastnika Jožefa Božiča letnico 1820. Na prekladi vhoda iz glavne ulice v *klanico* je vklesana letnica 1860, na prekladi na glavnem vhodu v stanovanjsko stavbo pa 1881.

¹⁰ Poleg Lojzke je bilo v družini očeta Jožefa in matere Marije Božič, ki je umrla ob porodu dvojčic, deset otrok, ki pa so razen treh vsi pomrli. Teti, ki sta ostali doma, se nista nikoli poročili: »Tete so bile nekaj boljšega, so se nosile, oče ni pustil vsakega k hiši ...« [Božič, 22. 7. 2004].

¹¹ Med prvo svetovno vojno sta bila gospodar Jožef Božič in njegov sin Janez v vojski, preostali družinski člani pa v begunstvu na Rakeku.

¹² Vaščani, ki so imeli živino in potrebovali seno, so pokosili Božičeve travnike, polovico sena spravili Božičevim, polovico pa kot plačilo obdržali zase. Teti sta tudi prodajali seno in o plačilih vodili zapiske. Zaslužili sta komaj za preživetje.

¹³ Del zemljišča je prodal ob komasaciji v 90. letih, del pa oddaja v najem vrhpoljskim, dolgopoljskim in manjškim kmetom za povrnitev stroškov plačila davka.

¹⁴ Tovrstni negativni odnos do arhitekturne dediščine na bližnjem Krasu in njegove spremembe temeljito predstavi in analizira Jasna Fakin v prispevku »Kraška arhitekturna dediščina med tradicijo in postmodernizmom« [Fakin 2004].

¹⁵ Lastnik turistične kmetije je želel ostati neimenovan.

na tleh, ponekod so tla, kjer so kurili celo za 10–15 cm poglobili.¹⁶ Pogostejša pa so bila »ognjišča, ki so sicer še vedno komaj 15–30 cm visoka, ki pa zavzemajo največkrat prostor v enem zadnjih kotov nasproti vhodu. V severnem Primorju so taka ognjišča navadno postavili sredi druge polovice prostora tako, da je bilo kurišče dostopno s treh ali celo vseh štirih strani ... Ognjišča te vrste so vedno masivna, zgrajena iz kamna ali opeke, omejena pa z lesenimi tramiči ali robniki kamnov, ki sestavljajo ognjišče.« [Šarf 1963–1964: 363–364] Široko in visoko vipavsko ognjišče iz klesanega kamna, z ločnim izsekom na prednji strani in profiliranimi robniki bo ob neustrezni predstavitvi podajalo laični javnosti napačno podobo o pretekli trentarski bivalni kulturi.

Sama razbiram iz zgodbe o premestitvah podraškega ognjišča predvsem premene v odnosu do sestavin pretekle stanovanjske kulture. Medtem ko so bili prežitki stanovanjske kulture v sedemdesetih letih deležni zgolj pozornosti raziskovalcev *odmirajočega sveta vasi* [Kuhar 1972],¹⁷ predvsem etnologov znotraj spomeniškega varstva,¹⁸ in redkih posameznih zbirateljev, pa so proti koncu 20. stoletja zaradi hitro spreminjajočega globalizirajočega se sveta ter utrjevanja nacionalne in posledično lokalne kulturne identitete v in po procesu osamosvajanja Slovenije elementi pretekle stanovanjske kulture konstituirani kot dediščina tudi izza strokovnih okvirov.¹⁹ Tako v pozitivnem, se pravi kot »elementi kulture, ki si jih določena skupina prizadeva ohraniti bodočim rodovom, da bi služili potrebi ljudi po občutku identitete in pripadnosti« [Jezernik 2005: 12], torej kot »oblike sedanjosti in sodobnosti z razsežnostjo zgodovine« [Bogataj 1992: 12], kot tudi v negativnem smislu, se pravi kot manipulacija in eksploatacija preteklosti. Meja med načinoma umevanja in rokovanja pa je pogosto težko določljiva. Opisani primer premestitve vipavskega ognjišča v Trento me nagovarja predvsem kot dialog med na eni strani negativnim odnosom do dediščine, kot sadom odsotnosti zavesti do dediščine oziroma »metode za komunikacijo med dediščino, njenimi nosilci, konsumenti in stroko« [Bogataj 1992: 18], ter na drugi strani postmodernističnim prepletom romantično nostalgичnega in tržnega odnosa²⁰ v primežu turistične industrije.²¹ Eklekticizem v združevanju sestavin iz različnih regionalnih in socialnih miljejev in dejstvo, da Slovenska turistična organizacija tovrstne turistične produkte celo nagrajuje, pa kaže predvsem na manko strokovnega odnosa, na odkrito manipulacijo s prežitki in spreminjanje njihovega pomena.²²

¹⁶ »Poglobljen je bil kot z ognjiščem ali pa kar cela druga polovica prostora. Vendar to ni bil splošen pojav. Razlagati si ga moramo iz varnostnih vzrokov: ogenj je bil tako bolj oddaljen od lesenih vrat in opažev, po katerih se je kadil dim« [Šarf 1963–1964: 363].

¹⁷ V tem duhu so bile zastavljene predhodne Orlove terenske ekipe Slovenskega etnografskega muzeja, ki so dokumentirale predvsem prežitke pretekle kulture. Sodelavci muzeja, stavbarstvo in stanovanjska kultura sta bila poverjena Fanči Šarf, so na Vipavskem raziskovali avgusta 1958 [prim. Simikič 1983: 466–475].

¹⁸ Spomeniškovarstveni odnos nazorno ilustrirajo mednarodni in državni dokumenti ter zakonodaja o varstvu (naravne in kulturne) dediščine; več o tem gl. Delek Koželj [2005].

¹⁹ Proces spreminjanja odnosa do arhitekture oziroma arhitekturne dediščine opisuje in analizira Jasna Fakin [2004].

²⁰ O različnih odnosih do dediščine glej Bogataj [1992].

²¹ O dediščini in turizmu na Slovenskem glej Primožič [2005].

²² Dasiravno je tudi strokovnemu odnosu do prežitkov lastna manipulacija: »Vsako prepoznavanje določenega prežitka preteklosti namreč pomeni tudi njegovo spremembo. Že samo dejstvo, da ga prepoznamo ali zaščitimo, vpliva na njegovo obliko ali na naše vtise, kaj šele, če ga polepšamo ali spoznamo. Prav tako kot selektivno spominjanje spreminja spomin na preteklost, tudi manipuliranje s prežitki spreminja njihov videz in pomen. Interakcija z dediščino nenehno spreminja njeno naravo in kontekst, naj bo namerna ali naključna.« [Lowenthal 1985: 263] O manipulaciji s preteklostjo in dediščino glej zbornik *Dediščina v očeh znanosti* [2005].

LITERATURA

- BOGATAJ, Janez 1992: *Sto srečanj z dediščino na Slovenskem*. Ljubljana: Prešernova družba.
- DELAK Koželj, Zvezda 2005: Etnologija in kulturna dediščina: definicije, vloge, pomeni. V: Hudales, Jože [ur.] in Nataša Visočnik [ur.] 2005: *Dediščina v rokah stroke*, 11–22. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.
- FAKIN, Jasna 2004: Kraška arhitekturna dediščina med tradicijo in postmodernizmom. *Izvestje Raziskovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici* 1, 24–29.
- HUDALES, Jože [ur.] in Nataša VISOČNIK [ur.] 2005: *Dediščina v očeh znanosti*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.
- JEZERNIK, Božidar 2005: Preteklost in dediščina. V: Hudales, Jože [ur.] in Nataša Visočnik [ur.] 2005: *Dediščina v očeh znanosti*, 11–24. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.
- KUHAR, Boris 1972: *Odmirajoči svet vasi*. Ljubljana: Prešernova družba.
- LOWENTHAL, David 1985: *The Past Is a Foreign Country*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PRIMOŽIČ, Tadeja 2005: Dediščina in turizem na Slovenskem. V: Hudales, Jože [ur.] in Nataša Visočnik [ur.] 2005: *Dediščina v rokah stroke*, 51–68. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.
- SIMIKIČ, Alenka 1983: Pomen Orlovih ekip za muzejski dokumentacijski fond. V: Bogataj, Janez [ur.] in Marko Terseglav [ur.]: *Zbornik 1. kongresa jugoslovanskih etnologov in folkloristov, Rogasška Slatina 5. – 9. 10. 1983*, 466–475. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo.
- ŠARF, Fanči 1963–1964: Vrste ognjišč in njih današnje stanje. *Slovenski etnograf* 16–17: 359–378.
- VIRI**
- BOŽIČ, Gašper, Ulica Gradnikove brigade 4, 5000 Nova Gorica. Pogovor 22. 7. 2004 in 20. 11. 2006.
- Pogovor z lastnikom turistične kmetije v Trenti, 24. 10. 2007 in 16. 11. 2007.
- OGNJIŠČE 1995/4
- Fototeka Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, RP Nova Gorica.
- Terenski zapiski *Ljudsko stavbarstvo in notranja oprema* Fanči Šarf v okviru 15. Orlove terenske ekipe na Vipavskem (avgust 1958), tek. št. 5 in 6, dokumentacija Slovenskega etnografskega muzeja.

Danila Zuljan Kumar

NEKAJ BESED O ARGUMENTACIJI V NAREČNEM POGOVORU**Argumentacija**

Argumentacija nam pomeni način prepričevanja.¹ Van Eemeren in Grootendorst jo označujeta kot »racionalno, jezikovno in družbeno dejavnost, katere namen je narediti kako stališče za poslušalca bolj ali manj sprejemljivo oziroma bolj ali manj nesprejemljivo« (Van Eemeren in Grootendorst: v Žagar 2000: 429), pri čemer argumente razumemo kot »dejstva, ki podpirajo določene trditve oziroma sklepe« (Žagar 2000: 432). Toda »argumentirati ne pomeni dokazovati trditve niti dokazovati logično veljavno sklepanje« (Schlamberger Brezar 1997: 107). Razliko med logično dedukcijo, kot jo poznamo iz filozofije, in argumentacijo, prikazujeta zgleda [1] in [2]:

[1]
*Iz grozdja se dela vino.*²
Rebula je grozdje.
Iz rebule se torej dela vino.

[2]
Prihaja september. Torej bo trgatv.

Čeprav vsebujeta isti konektor, sporočili nista iste vrste. Pri zgledu [1] moramo iz logično veljavnega sklepanja obvezno zaključiti, da se iz rebule dela vino. Pri zgledu [2] pa nam splošno vedenje o svetu in interpretacija pomena iz prvega izreka omogočata zaključiti, da bo kmalu trgatv. Ta zaključek ni dokazan, ampak argumentiran. Dejstvo, da se bliža september, predstavlja relevanten razlog, ki nas napelje na trditve, da bo kmalu trgatv. Vsebina drugega izreka torej predstavlja zadosten razlog za zaključek *Torej bo trgatv*. »Argumentirati nam zato ne pomeni enako kot logično sklepati, ampak podati razloge za določen zaključek, ki ga izpeljemo s pomočjo argumenta« (prav tam). Ta pa ni odvisen samo od pomena konektorja, ki povezuje argumentativni niz (to je sosledje argumenta in sklepa), ampak tudi od sprejemnikove interpretacije odnosa, upovedenega s konektorjem, kar pa temelji na kulturno pogojenem vedenju za izpeljavo takih interpretacij (Schiffirin 1987: 202).³

¹ Argumentiranje izhaja iz retorike kot spretnosti prepričevanja, vendar velja, da ni vsako prepričevanje že tudi argumentiranje. Poleg logosa imamo v retoriki opraviti še z dvema prepričevalnima postopkoma, in sicer ethosom in pathosom, ki sta do logosa v enakovrednem razmerju. Ethos nam pomeni samopodoba, kot jo kažemo poslušalcem in za katero želimo, da jo poslušalci vidijo, čeprav se morebiti z našo samopodobo dejansko sploh ne pokriva, vendar je prilagojena cilju, ki ga želimo z njo pri poslušalcih doseči. Taka samopodoba je torej odvisna od poslušalstva in se glede nanj tudi spreminja. Pathos pa predstavlja vse tiste dejavnosti govorca, namen katerih je vplivati na čustva poslušalcev, ne oziraje se na logos. Namen teh dejavnosti je vzpostavitev take govorceve samopodobe pri poslušalcih, kot jim najbolj ustreza (kot jim je najbolj všeč), kar pomeni, da se tako ethos kot pathos glede na želeni cilj od poslušalstva (poslušalca) do poslušalstva (poslušalca) razlikujeta. Pri argumentaciji pa moramo za razliko od retorike imeti na voljo eksplicitne sklepe in nedvoumna dejstva, ki te sklepe podpirajo, pri čemer to velja za vse poslušalce in vse govorce enako in se torej glede na želeni cilj in različne poslušalce ne spreminja (Žagar: 2000: 430–432). Če nimamo na razpolago dejstev oziroma zadostnega števila dejstev, ki bi naše sklepe podpirala, potem se govorce zatečemo k prepričevanju, ki pa ga ne moremo imenovati argumentacija.

² Zgledi so zapisani z vnašnim sistemom ZRCola, ki ga je na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU razvil dr. Peter Weiss.

³ Kulturno pogojeno oziroma kulturno specifično vedenje je pomemben dejavnik pri ustreznem argumentiranju v konverzaciji. Če to vedenje pri udeleženi v komunikaciji ni prekrivno, lahko pripelje do izpeljevanja različnih sklepov in posledično do nenamerne nerazumevanja med njimi. Kulturno pogojeno vedenje je, denimo, odvisno tudi od načina življenja na določenem geografskem območju. V Brdih ljudje na splošno september povezujejo s trgatvijo, za razliko od Ukev v Kanalski dolini, kjer ga povezujejo z vrnitvijo kmetov s paše iz visokih planin.